

פנחס

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

בשם ה' נעשה ונצליח

47

תשע"ג

לקוראי הגליון ולכל בית ישראל
שבת שלום
ומבורך

אֶשְׁכַּח לְיוֹסֵף

יְהוֹשֻׁעַ וְנָחֻם בְּפֶרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ

משולחנו של רבי יוסף הי סימן טוב שליט"א מהה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המתמידים "אור התורה" ליומי דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ן

בברכת מרנן ורבנן רבותינו הגאונים ראשי הישיבות, הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א ר"י "פורת יוסף" והגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ר"י "חברון"

"ובני קרח לא מתו" (כ"ז י"ב)

קשה כיון שבני קרח הרהרו תשובה בליבם אם כן למה נתבצר להם מקום "בגיהנם" ולא נשארו חיים או שהיו נכנסים לגן עדן?

יש להקשות כיון שפירש רש"י שבני קרח היו בעצה תחילה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בליבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם, ואם כן כיון שעשו תשובה למה בכלל נבלעו באדמה ונתבצר להם מקום בגיהנם, ולא ניצלו או יכנסו לגן עדן שהרי עשו תשובה?

צא ולמד ממה ששינו (קדושין מט:): שהאומר לאשה הרי את מקודשת לי בתנאי שאני צדיק, אף על פי שהוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בליבו, וכן פסקו הראשונים והשו"ע (אה"ע ל"ח) דהרי היא ספק מקודשת. אך מהמאירי שם משמע שמקודשת ודאי. ומבואר שמכח הרהור תשובה אפילו רשע גמור נהפך לצדיק, [ועיין מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ז) בעניין כמה מעולה מעלת התשובה]. ואם כן כיון שבני קרח הרהרו בתשובה למה בכלל נקבע גורלם ומקומם בגיהנם הלא צריכים היו להנצל לגמרי או על כל פנים שיקבע מקומם בגן עדן?

❁ יישוב א' ❁

עוון חילול השם אינו מתכפר אלא על ידי ייסורין ומיתה

לכאוי יש לומר בפשיטות שהטעם שלא ניצלו לגמרי וגם נתבצר להם מקום בגיהנם דוקא מפני שהיה בידם עוון חילול השם, שהיו שותפים בעוון המחלוקת כנגד משה רבינו, וכבר כתב רבינו הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"א הלכה ד') שהמחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכיפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה, יום הכיפורים, ויסורין שלושתם תולין, ומיתה מכפרת, שנאמר (ישעיה כ"ז י"ד) "ווגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו". וכן כתב בספר חסידים (סימן כ').

וממילא בשביל כפרתן הוכרחו בני קרח למות, וגם נתבצר להם מקום בגיהנם כיון שעדיין לא נתייסרו, כי בשביל לכפר עוון חילול השם שהיה בידם הוכרחו לייסורין. ומכאן עלינו ליטול לקח נוקב ומוסר השכל שלא לעשות חלילה מחלוקת עם ת"ח וכל שכן עם גדולי הדור, כי חלילה גם תשובה לא תועיל להנצל ממיתה וייסורין, ה' יצילנו.

❁ יישוב ב' ❁

הרהרו בתשובה בעת המחלוקת עצמה אך לא פרשו ממנה

יש ליישב עוד בס"ד על פי שמה שמצינו בילקוט שמעוני (נפרשתן רמז משנ"ג): ולפי שהלך משה לפתחו של דתן ואבירם זכה להציל ארבעה

צדיקים מדינה של גיהנם של גיהנם של גיהנם בני קרח ואון בן פלת, ומה זכות היה בידן של בני קרח שינצלו, שבשעה שהיו יושבין אצל קרח אביהן רואין את משה וכובשין את פניהן בקרקע, אמרו אם נעמוד מפני משה רבינו נוהגין בזיון באבינו וכבר נצטוונו על כיבוד אב ואם, ואם לא נעמוד כבר כתיב "מפני שיבה תקום", מוטב שנעמוד מפני משה רבינו אף על פי שאנו נוהגין בזיון באבינו, באותה שעה הרחישו את לבם בתשובה, עליהם אמר דוד "רחש לבי דבר טוב". ומבואר שבני קרח ניצלו מחמת שהרהרו תשובה בעת המחלוקת עצמה, וכמו שכתב רש"י להדיא שבשעת המחלוקת הרהרו בתשובה, ומכל מקום לא פרשו לגמרי מן המחלוקת, ועדיין היו מחזיקים בה, ונמנו יחד עם אביהם ושאר בעלי המחלוקת, לכך נבלעו גם הם, ומיד אחר כך נתבצר להם מקום בגיהנם לכפר עוון זה.

❁ יישוב ג' ❁

בני קרח עלו ויצאו מגיהנם מיד דכיון שעשו רק לפנים מפני כבוד אביהם לכן נענשו גם הם רק לפנים שירדו לגיהנם ויעלו

בספר כתבי הגאון רבי יצחק צ"ל אבד"ק לעטשוב (על הפסלים עמ' ע"ז) כותב שכיון שבעת המחלוקת פרשו מן המחלוקת לכך נבלעו גם הם ונתבצר להם מקום בגיהנם ויצאו משם, דכיון שהם עשו לפנים לכבוד אביהם קרח שהיו בעצה עימו לכך נפרע להם הקב"ה רק לפנים שנבלעו ויצאו. וכמו שמצינו כיוצא בזה במסכת מגילה (ג.) שנתחייבו ישראל בדורו של אחשורוש כליה מפני שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, ומכל מקום לא נהרגו דכיון שהשתחוו רק לפנים, כלומר מיראה ולא באמת מליבם, לכן אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים.

ומצאתי שעניין זה שנוי במחלוקת אם אכן בני קרח עלו מגיהנם ואינם נידונים עוד, דהנה הרמב"ם הביא בשם המדרש שעלו על פני הארץ ובאו לארץ ישראל והיו נביאים", שהרי עלו על פני הארץ משמואל ובניו, שהם המשוררים, והם הנקראים הקרחים (דברי הימים א' ט, י"ט), "לבני קרח מזמור" (פסלים מ"א, א'), וגם בתורה כתוב "משפחת הקרחי" (פסוק נ"ט). אך הוסיף רש"י פירש שבני קרח לא מתו אלא כל שלושים יום חוזרין לגיהנם ונידונין, עש"ב.

❁ יישוב ד' ❁

הרהרו תשובה רק בליבם ולעיני העם נראו כשותפים במחלוקת

בספר בית אב פירש שכיון שרק הרהרו תשובה בליבם, אך לעיני כל העם נראו כשותפים מלאים בעדת קרח, לכן בשעת מעשה לא היה אפשר להפך בזכותם ולחוס עליהם כי היו מחוברים מקשה אחת עם עדת קרח, על אף שבמחשבתם וליבם נפרדו, ולכך נבלעו יחד עם כל עדת קרח באדמה. ומכל מקום אחרי כן בפרשתן שעוסקת בייחוסם של ישראל, מזכיר הכתוב אותם לשבח כי באמת חזרו בתשובה והיו צדיקים. ועל פי זה מיושב הטעם שמתחילה נבלעו באדמה ונתבצר להם מקום בגיהנם.

פתגמים נבחרים

בנושא: "השלום והמחלוקת"

רבי בנימין וולף, היה אומר:
אם שלום תדבר, רוב העולם אליך
יתחבר. אך אם לבעלי מחלוקת תתחבר,
ח"ו ביתך תהרוס ובניך תקבר.

אחד הגדולים, היה אומר:
כל יום מתקרב האדם ליום המוות, וכיצד
יש לו פנאי למחלוקת?

החווה מלובלין, היה אומר:
טוב שלום מרומה, ממחלוקת של אמת.

הרבי מלובלין, היה אומר:
שלום בין הצדיקים גורם פרוד בין
הרשעים.

מאמר החכם:
ארבעה דברים יש לאדם יותר ממה
שחושב: אויבים ועוונות, שנים וחובות.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת
ברכות מאליפות למעלת כבוד ידידנו היקר
והנעלה אוצר כלי חמדה רב פעלים לתורה
ולתעודה מקים עולה של תורה ומזכה הרבים
הרב המפואר רבי **יעקב שפיר** שליט"א
על ייסוד המפעל לעידוד תלמידינו היקרים
לחיוזוק אמירת דברי תורה על שולחן שבת
מתוך הגליון "אשכול יוסף"
זכות התורה תגן בעדו וכל אשר יעשה ישיביל
ויצליח מתוך בריאות איתנא ונהורא מעליא!

ברכת מזל טוב ושפע ברכות ואיחולים
לכבוד ידידנו היקר והנעלה,
אוצר כלי חמדה רב פעלים לתורה ולתעודה
ידידנו המפואר הרב **נאמני** הי"ו
גבאי בהכני"ס "אור החיים" ש. שמואל הנביא
לרגל הולדת הבן בשעט"ו, יהי רצון שיוכה
להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעיתו
ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
לתפארת כל בית ישראל

ספרי הרב יוסף הי סימן טוב שליט"א
מחבר "אשכול יוסף" עה"ת (כת")
"כרם יוסף" מגילה (928 עמודים)
"כרם יוסף" בבא קמא (1000 עמודים)
"כרם יוסף" עמ"ס גיטין וקידושין
"מעדני יוסף" ברית מילה, פנינים וחי
"כרם רבני" חכמה ומוסר

ניתן להשיג בהנחות הספרים המובחרות:
ירושלים: יפה נוף צומת בר אילן,
אור החיים סנטר מאה שערים, ויסבקר מול פיצה
אורי גירסה מול שטיבלך זכרון משה,
ולדמן בהמ"ד בעלזא, שנקיס רח' פתח תקוה. הפצת
ספרי קודש רח' דוד 1 שכונת הבורכים
בני ברק: משפ"ש שבתאי ר' עקיבא 44 פינת הרב קוק 2.
אשדוד: משפ"ש כהן רובע רח' האדמו"ר מבעלז 5/25.
קריית ספר: משפ"ש חמורוב מסילת יוסף 4,
בהול: בעיגלאיזן
לברורים ונקודות מכירה ברחבי הארץ ניתן לפנות למכון
"כרם יוסף" טלפקס: 02-5373570 (אח"כ)

ישוב ה' - כיון שהיו בעצה תחילה לא סיפקו בידם לעשות תשובה גמורה כדי שלא יהיו הם בגן עדן ותלמידיהם בגיהנום

הכתב סופר מתרץ שכיון שאמרו חז"ל (יומא פז.) כי המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כדי שלא יהיה הוא בגן עדן ותלמידו בגיהנום. על כן כיון שבני קרח היו בעצה תחילה, לא הועילו הרהורי התשובה לחלצם מגיהנום, שהרי הם היו מחטיאי הרבים, ולא הספיקו בידם לעשות תשובה גמורה, כדי שלא יהיו הם בגן עדן ותלמידיהם בגיהנום.

ישוב ו' - עבירות של בין אדם לחבירו אינו נמחל עד שיפייס את חבירו

עלה בדעתי בס"ד לתרץ, ונראה דכן הוא האמת לאמיתה של תורה, דהנה למרות שבני קרח הרהרו תשובה גמורה בליבם, מכל מקום הרהורי תשובה מועיל לטהר ולנקות החטא לגמרי רק כלפי חטאים של בני אדם למקום, אולם כלפי מה שחטא לחבירו לא יוצא ידי חובתו רק על ידי תשובה אלא מוכרח וצריך לפייס את חבירו שחטא לו, ורק אחר כך נמחל לו, וכמו שדרשו רבותינו במסכת בבא קמא (גכ.) שאדם שהזיק את חבירו אף על פי שמשלם לו תשלומין על מה שהזיקו, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שימחל לו כמו שמצינו שאמר הקב"ה לאבימלך (נלש"ט כ') "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה".

וכן פסק רבינו הרמב"ם (פ"ג משו"ה ע"ט): אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן, אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו או המקלל חבירו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו, אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו, אפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו ולפגע בו עד שימחול לו.

וממילא מיושב היטב שלמרות שבני קרח הרהרו תשובה בליבם, מכל מקום עדיין לא הספיקו לבקש סליחה וכפרה ממש רבינו. צא ולמד ממה שמצינו באחי יוסף שלמרות שביקשו מיוסף שימחל ויסלח להם, מכל מקום כיון שלא אמר להם בפירוש שמחל להם, לכן הוצרכו לחזור בגלגול של עשרת הרוגי מלכות לתקן עוון מכירת יוסף, כמו שכתב רבינו בחיי (נפשט וימי).

ועל כן כיון שבני קרח לא הספיקו לבקש סליחתו של משה רבינו ולפייסו לכך לא נתכפר להם עוון זה לגמרי, ונבלעו באדמה ונתבצר להם מקום בגיהנם דוקא. ובזה גם מיושב מה שהביא הרא"ם בשם רש"י שכל שלושים יום חוזרין לגיהנם ונידונין. ודע כי זה מה שאמר התנא שוב יום אחד לפני מיתתו (שם קג.), ואמרו רבותינו (יומא פא.): האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כי ח"ו שמה ימות פתאום ולא יספיק לעשות תשובה. וידוע המעשה בדיבוק שהוציא כמדומה החפץ חיים ששאלו החפץ חיים למה לא עשה תשובה לפני שמת, וענה לו שפתאום נתהפך מהעגלה באמצע נסיעתם ונתגלגל ומת, ולא הספיק לעשות תשובה.

ישוב ז' - להרמב"ם שהיודי חלק ממצות התשובה לא הספיקו להתוודות

יש מתרצים על פי מה שכתב הרמב"ם בתחילת הלכות תשובה שהיודי מצות עשה היא, וזה אחרי שכתב בריש דבריו "מצות עשה אחת, והוא שישב החוטא מחטאו לפני השם ויתודה", ומוכח מזה שסובר שהתשובה והיודי מצוה אחת הן. וכן במניין המצוות (עשה, מלוא ע"ג) כתב שהמצוה היא "שציונו להתוודות על החטאים והעוונות שחטאנו לפני האל יתעלה ולומר אותם עם התשובה", וכן דקדקו האחרונים שחלק ממצות התשובה שיתוודה. ועל כן הגם שבני קרח הרהרו תשובה בליבם, מכל מקום כיון שלא הספיקו להתוודות ממילא לא התכפר להם עונם לגמרי. וכן יש לדקדק מדברי המדרש שוחר טוב (תהלים מ"ה) שבני קרח לא היו יכולין לומר שירה בפיהם אלא רחש ליבם בתשובה ומיד קיבלם. ולא היו יכולים לומר שירה בפיהם מפני ששאלו פתוחה מתחתיהם ואש מלהטת סביבותם. והיו רואין שאול פתוחה מכאן ואש מכאן ולא היו יכולים להתוודות בפיהם.

מערכת "אשכול יוסף" שע"י מכון "כרם יוסף" ומוסדות "אור התורה" בישראל
דוא"ל: keremyosef@okmail.co.il
לבקשת רבים כתובתנו בעברית: לקרקצטסק@סלשצןדבסאןד
אם ברצונך לקבל בכל שבוע את העלון ישירות למייל שלך שלח בקשה לדוא"ל של המערכת [המאושר ע"י גדול"י שליט"א]
השירות ללא תשלום לזיכוי הרבים ©

גיליון "אשכול יוסף" יו"ל לזיכוי הרבים
על ידי האחים היקרים והמבורכים
מר גדעון ניסים הי"ו, ומר אהרן ניסים הי"ו
שנשארו על עצמם כל הוצאות הדפוס
להצלחתם ולהצלחת כל בני משפחתם שיחי
ומקדש לעילוי נשמת הוריהם היקרים
שלום אליה בן מסעודה ז"ל נוריה בת גורג'יה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.